

III. DOCUMENTAR JURIDIC

RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA 2012*

- partea a doua** -

1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI U.E. ÎN PERIOADA IULIE – DECEMBRIE 2012

În cea de-a doua parte a anului 2012 criza economică, politică, socială și nu numai și-au spus cuvântul și din aceste considerente protecția și promovarea drepturilor omului la nivelul Uniunii Europene a avut parte de aceeași atenție sporită privind modificarea și completarea legislației drepturilor omului în vigoare precum și de unele inițiative la nivelul instituțiilor sale.

Astfel, amintim propunerea Comisiei Europene referitoare la *înființarea funcției de Procuror General European*, propunere care a venit tocmai ca urmare a faptului că au survenit la un moment dat într-un stat sau altul membru al Uniunii Europene derapaje considerate antidemocratice la nivelul Uniunii, întrucât se consideră că valorile democratice fundamentale ale UE au fost încălcate. Rolul acestui procuror european ar fi acela de a consolida procedura de investigație a fraudelor cu fonduri europene, venind astfel în completarea atribuțiilor Oficiului European de Luptă Antifraudă (OLAF) care poate investiga fraudele asupra tuturor fondurilor europene, însă puterile acesteia sunt limitate la nivel național, unde îi revine doar un rol de coordonare investigațiile derulându-se sub autoritatea procurorilor europeni.

În această perioadă, în România, au fost adoptate o serie de acte normative, printre care și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții

Constituționale¹, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului², precum și Hotărârea Parlamentului României nr. 34/2012 privind stabilirea obiectului și a datei referendumului național pentru demiterea Președintelui României³, documente în legătură cu care au existat rezerve la nivel instituțiilor europene. În acest context Comisarul pentru Justiție, Viviane Reding, a subliniat faptul că „Europa este clădită pe independența justiției și a statului de drept iar legile și ordonanțele de urgență adoptate de România sunt împotriva practicilor constituționale”.

Întrucât **anul 2013** a fost declarat de Parlamentul European **Anul european al cetățenilor** se impune acordarea unei atenții sporite cetățeniei europene și a promovării acesteia la nivelul tuturor statelor Uniunii Europene în vederea stimulării participării active la viitoarele alegeri europarlamentare. Declararea anului 2013 ca an al cetățeniei europene vine ca urmare a împlinirii a 20 ani de la introducerea, în 1993 prin Tratatul de la Maastricht, a cetățeniei europene.

Drepturile cetățenilor Uniunii Europene includ:

- dreptul de a călători și locui oriunde în UE;
- dreptul la egalitate de tratament (este interzisă discriminarea pe criterii de naționalitate);
- dreptul de a vota și de a candida la alegerile

* Elaborat în cadrul IRDO de Claudia Elena Marinică, dr. cercetător științific și Marius Mocanu, cercetător științific, redactor șef.

**Prima parte a Raportului a fost publicată în revista Drepturile Omului nr. 3/2012, pp. 56-69.

¹ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 445 din 4 iulie 2012

² Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 452 din 5 iulie 2012.

³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 457 din 6 iulie 2012.

locale și europene, indiferent de statul membru în care locuiește cetățeanul;

- dreptul de a primi sprijin, în absența unei reprezentanțe diplomatice a țării sale într-o țară din afara U.E., din partea ambasadei/consultatului oricărui alt stat membru al U.E., în aceleași condiții ca și cetățenii acestuia;

- dreptul de a transmite o petiție Parlamentului European și de a sesiza Ombudsmanul European;

- dreptul de a lansa, în colaborare cu alți cetățeni europeni, o inițiativă cetățenească prin care să solicite elaborarea de noi norme europene.

În ceea ce privește importanța Parlamentului European în domeniul drepturilor omului, Președintele lui și-a exprimat punctul de vedere, considerând că instituția pe care o conduce „joacă și un alt rol în promovarea și protejarea drepturilor omului” fiind vorba de „afacerile externe ale Uniunii, deoarece drepturile fundamentale sunt cel mai adesea încălcate în afara granițelor UE. Astăzi există încă foarte multe locuri în care numeroase persoane plătesc un preț prea mare pentru faptul că apără demnitatea umană⁴. În opinia sa, Parlamentul European a fost întotdeauna instituția cea mai eficientă, atât la nivel european cât și la nivel mondial, în ceea ce privește apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale peste tot în lume.

În ceea ce privește **libera circulație pe piața muncii**, Comisia Europeană a aprobat, la cererea autorităților spaniole, prelungirea restricționării temporare a accesului românilor la piața forței de muncă din Spania până la 31 decembrie 2013, bazându-se pe o clauză specifică de salvagardare din Tratatul de aderare a Bulgariei și României încheiat în 2005 și care permite statelor membre care au ridicat restricțiile impuse lucrătorilor din Bulgaria și România să le restabilească ulterior, în caz de perturbări grave ale pieței forței de muncă din statele respective, sub rezerva acordului din partea Comisiei.

Această măsură se aplică în toate sectoarele și regiunile însă nu îi afectează pe

⁴ Jerzy Buzek, președintele Parlamentului European (2009-2012) în articolul publicat în <http://www.revista22.ro/22-plus-nr-235-drepturile-omului-n-parlamentul-european-sau-fericirea-de-zi-cu-zi-13884.html>

lucrătorii români care erau deja activi pe piața spaniolă a forței de muncă la 22 iulie 2011.

Tendința de **uniformizare a serviciilor publice** la nivelul UE se manifestă prin adoptarea unor măsuri de genul *Directivei 2012/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind instituirea spațiului feroviar unic european*⁵ care conține reglementări ale mai multor directive referitoare la dezvoltarea căilor ferate comunitare, la acordarea de licențe întreprinderilor feroviare, la repartizarea capacităților de infrastructură feroviară, precum și la perceperea de tarife pentru utilizarea infrastructurii feroviare. Prin această directivă se reglementează:

„(a) *normele aplicabile gestionării infrastructurii feroviare și activităților de transport feroviar ale întreprinderilor feroviare care își au sediul sau care urmează să își stabilească sediul într-un stat membru;*

(b) *criteriile aplicabile eliberării, înnoirii sau modificării autorizațiilor de către un stat membru, destinate întreprinderilor feroviare care sunt înființate sau urmează să fie înființate în Uniune;*

(c) *principiile și procedurile aplicabile în privința stabilirii și percepției tarifelor pentru utilizarea infrastructurii feroviare și în privința alocării capacităților de infrastructură feroviară”.*

De asemenea, întreprinderile feroviare au dreptul de acces la infrastructurile feroviare ale tuturor statelor membre ale UE, dar și dreptul de a limita accesul la serviciile operate care fac obiectul unuia sau mai multor contracte de servicii publice care sunt în conformitate cu dreptul Uniunii. În același timp, se stabilește și posibilitatea percepției de către autoritățile responsabile cu transportul feroviar a unui tarif de la întreprinderile feroviare care oferă servicii de transport călători pentru rutele exploatate cu respectarea principiului echității, transparenței, nediscriminării și a principiului proporționalității.

Crearea unei **piețe unice europene**, realizabilă prin măsuri de stimulare a creșterii economice și a ocupării forței de muncă prin simplificarea condițiilor care asigură libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 343/2012.

capitalurilor în UE este reglementată prin Actul privind piața unică II, care prevede printre altele:

- deschiderea serviciilor de transport feroviar pentru călători unei concurențe extinse în interiorul UE, ceea ce ar conduce la îmbunătățirea calității și reducerea prețurilor;
- eliminarea procedurilor administrative complicate pentru mărfurile transportate pe apă dintr-o țară UE în alta, transportul maritim devenind astfel mai competitiv în raport cu cel feroviar, rutier și aerian;
- gestionarea, la nivelul UE, a spațiului aerian european prin Cerul unic european . Astfel, ar crește siguranța și s-ar reduce cu 5 miliarde de euro pe an costurile pe care trebuie să le suporte companiile aeriene;
- punerea în aplicare a măsurilor actuale de deschidere a piețelor energetice naționale, consumatorii putând astfel economisi până la 13 miliarde de euro pe an;
- dezvoltarea portalului EURES în așa fel încât cererea de forță de muncă să fie armonizată cu oferta de locuri de muncă existentă la nivelul UE;
- îmbunătățirea accesului companiilor la finanțare pe termen lung, firmele nou create și întreprinderile mici fiind astfel ajutate să se dezvolte;
- revizuirea normelor UE în materie de insolvență, astfel încât întreprinderilor și antreprenorilor să li se acorde o a doua șansă;
- eficientizarea serviciilor de plată on-line, încurajându-i pe consumatori să cumpere mai mult pe internet;
- reducerea costurilor conexiunilor internet de mare viteză, îmbunătățind accesul la servicii de bandă largă;
- transformarea facturării electronice într-o procedură standard în cazul achizițiilor publice, sectorul public putând să economisească astfel aproximativ 1 miliard de euro pe an;
- îmbunătățirea siguranței produselor și a verificărilor la frontierele UE, împiedicând produsele periculoase să ajungă la consumatori;
- accesul cetățenilor la un cont bancar de bază, asigurarea transparenței și comparabilității comisioanelor bancare și transferarea cu ușurință a contului la o altă bancă."⁶

Referitor la drepturile omului la nivelul

⁶ http://ec.europa.eu/news/economy/121003_ro.htm

UE și al unor state membre ale Uniunii, cum ar fi România, au fost emise rapoarte și de către alte state din afara acesteia, de exemplu Rusia, iar acestea au criticat destul de aspru situația drepturilor omului la nivelul instituțiilor europene și faptul că Uniunea Europeană nu adoptă măsuri adecvate pentru protecția și promovarea acestora.

În ceea ce privește **strategia de extindere a UE**, s-a publicat *Raportul pe 2012 privind strategia de extindere a UE*, care conține o evaluare a tuturor progreselor înregistrate de state precum Croația, Islanda, Turcia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia și Kosovo în ceea ce privește ameliorarea participării politice și a normelor juridice, buna funcționare a administrației publice, garantarea libertății de expresie, crearea de condiții pentru grupurile excluse din punct de vedere social, asigurarea stabilității economice.

Cât privește **ocuparea forței de muncă și drepturile sociale**, Comisia a propus o strategie referitoare la adaptarea rețelei de ocupare a forței de muncă (EURES), pentru a veni în sprijinul angajatorilor și al persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. EURES intenționează să se extindă pentru a oferi mai multe locuri de muncă, prin includerea în rețea a agențiilor private de ocupare a forței de muncă. Membrii Rețelei sunt toate cele 27 state membre ale UE, iar acestora li se alătură Norvegia, Islanda, Liechtenstein și Elveția.

În acest domeniu, pe segmentul *combaterii discriminării și egalității de șanse între femei și bărbați* Comisia își propune ca egalitatea de gen în consiliile de administrație să fie cât mai pronunțată. Au fost luate și o serie de măsuri precum instituirea unui prag minim de 40% pentru reprezentanții sexului aflat în minoritate în rândul membrilor neexecutivi ai consiliilor de administrație ale celor mai mari societăți europene cotate la bursă. În schimb, pentru societățile cu capital majoritar de stat, obiectivul este fixat pentru anul 2018.

De asemenea, există țări care au introdus deja sisteme de garantare a egalității de gen cum ar fi: Belgia, Franța, Italia, Țările de Jos, Spania, Portugalia, Danemarca, Finlanda, Grecia, Austria și Slovenia.

Obiectivul acestei strategii ar fi scăderea

ratei șomajului în rândul femeilor și valorificarea la maxim a competențelor lor.

În luna noiembrie 2012, Comisia Europeană și-a publicat previziunile economice de toamnă pentru zona euro și UE în ansamblu care se bazează pe indicatori precum produsul intern brut (PIB), inflația, gradul de ocupare a forței de muncă și finanțele publice pentru perioada 2012-2014.

Datele statistice recoltate deja precum previziunile pentru anul 2013 ne indică faptul că pentru anul 2012, rata șomajului a ajuns la 10,5% în UE și la 11,3% în zona euro însă va atinge un nivel maxim în 2013 -10,9% în UE și 11,8% în zona euro.

În cadrul Strategiei de combatere a schimbărilor climatice, UE și-a propus ca

obiectiv ca, până în 2020, 20% din energia necesară să se producă din surse regenerabile (energia eoliană, solară, hidroelectrică, geotermală și energia mareelor și a biomasei) stimulând în acest fel și inovarea și ocuparea forței de muncă, dar și o protecție a mediului înconjurător și a locuitorilor.

Prin urmare, în ceea ce privește Uniunea Europeană, anul 2012 poate fi caracterizat ca un an în care se continuă acțiunile începute de instituțiile europene în anii anteriori dar și un an în care se acționează și se promovează integrarea economică, monetară, bugetară și politică printr-o mai bună coordonare care determină o aliniere a eforturilor de stimulare ale guvernelor statelor membre în vederea creșterii economice, a creării de noi locuri de muncă, de promovare și respectare a egalității de șanse etc.

2. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE ÎN PERIOADA IULIE – DECEMBRIE 2012

România, în ceea ce privește legislația națională pe care a adoptat-o în anul 2012, continuă alinierea la legislația UE, cu reglementarea în noi domenii, cu modificarea și completarea în domeniile deja existente inclusiv în domeniul protecției și promovării drepturilor omului. Adoptarea tuturor acestor măsuri trebuie să conducă la modernizarea administrației românești, de regândire a atribuțiilor, competențelor, de simplificare a procedurilor, dar și la eficientizarea activității în măsură să ofere cu celeritate servicii de calitate cetățenilor.

În domeniul **securității sociale**, pe plan extern, între România și Israel a avut loc ratificarea Acordului între România și Statul Israel, semnat la Ierusalim la 28 februarie 2011, prin *Legea nr. 150/2012⁷ pentru ratificarea Acordului dintre România și Statul Israel în domeniul securității sociale, semnat la Ierusalim la 28 februarie 2011*, care se va aplica în cazul legislației române în ceea ce privește acordarea pensiilor, ajutoarelor de deces și alocațiilor pentru copii iar în cazul legislației israeliene în ceea ce privește asigurarea pentru bătrânețe și urmaș, asigurarea pentru invaliditate

și asigurarea pentru copii.

Se urmărește respectarea egalității de tratament pentru persoanele care sunt sau au fost supuse legislației unui stat contractant și care au domiciliul pe teritoriul celui alt stat contractant și cetățenii acestui stat contractant. De asemenea, se are în vedere și posibilitatea exportului prestațiilor de securitate socială.

În **domeniul sănătății**, *Legea nr. 138/2012 privind aprobarea O.U.G. nr. 68/2011 pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății⁸* a apărut ca urmare a necesității de a crea cadrul legal pentru stabilirea nivelului contribuției, a metodologiei de calcul etc, fără de care statul nu ar putea să își îndeplinească obligația de garantare a dreptului constituțional al cetățenilor la ocrotirea sănătății prin crearea unor servicii de sănătate cât mai aproape de cetățeni.

În strânsă legătură cu actele normative de mai sus se află și adoptarea *Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale⁹*, creată în scopul realizării unui sistem unitar și coerent pentru o

⁷ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 548 din 6 august 2012.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 496 din 19 iulie 2012.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 754 din 9 noiembrie 2012.

evaluare pertinentă a calității serviciilor sociale, a atribuirii responsabilităților privind organizarea și derularea procesului de certificare a calității în domeniul serviciilor sociale Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, crearea unui sistem de evaluare, monitorizarea și control echitabil și transparent precum și a introducerii de sancțiuni pentru nerespectarea legislației în domeniu pentru respectarea drepturilor beneficiarului și a calității serviciilor sociale.

Adoptare acestui pachet de măsuri privind calitatea serviciilor sociale va avea un impact pozitiv asupra beneficiarilor direcți și indirecti ai acestor măsuri urmărindu-se respectarea principiului transparenței privind calitatea serviciilor, dar și promovarea bunelor practici și a performanței, gestionării eficiente a fondurilor publice și a resurselor umane.

La finele anului 2012 s-a publicat și *Ordinul Ministrului Sănătății nr. 1158/2012 privind înființarea Registrului național al donatorilor de organe, țesuturi și celule*¹⁰ la nivelul Ministerului Sănătății care are ca scop crearea unei baze de date pentru gestionarea informațiilor în scopul realizării transplantului de organe, țesuturi și celule, cu respectarea voinței și drepturilor persoanelor care, pe durata vieții, își dau acordul cu privire la donarea acestora post-mortem, în scop terapeutic. Înscrierea în acest Registru, a datelor de identificare a donatorilor și a declarațiilor prin care aceștia își dau acordul se face de notarul public, prin intermediul unui act autentic notarial, inclusiv testament notarial (excepție fac minorii, persoanele fără discernământ, precum și interzișii judecătorești care nu pot consimți la donarea post-mortem, în scop terapeutic, a organelor, țesuturilor și celulelor).

În ceea ce privește **protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap**, *Hotărârea Guvernului nr. 970/2012 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010 privind aprobarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu handicap „Dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoane adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip*

rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap”¹¹ vine să continue reforma instituțională a sistemului de protecție a persoanelor cu handicap stabilită prin Strategia națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap în perioada 2006-2013, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1175/2005. Prin acest act normativ se extinde perioada de derulare de la 3 ani cât prevedea HG nr. 353/2011, respectiv 2010-2012, la 5 ani, respectiv 2010-2014 precum și realocarea sumelor de bani aferente în vederea ridicării standardului de viață al beneficiarilor serviciilor de asistență socială.

În legătură cu protecția drepturilor persoanelor cu handicap, au mai fost adoptate și *Hotărârea Guvernului nr. 1147/2012 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 268/2007 precum și Hotărârea Guvernului nr. 1195 /2012 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 628/2009 privind unele măsuri de implementare a activităților prevăzute în programul de interes național în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu handicap „Restructurarea instituțiilor de tip vechi destinate persoanelor adulte cu handicap și crearea de servicii alternative de tip rezidențial”¹² prin care urmărește continuarea reformei instituționale a sistemului de protecție a persoanelor adulte cu handicap.*

De asemenea, **în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului** s-a adoptat *Hotărârea Guvernului nr. 1043/2012 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1007/2010 privind aprobarea programelor de interes național în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului pentru perioada 2010-2012* prin care nu s-a realizat decât o prelungire a unuia dintre programe, Programul „Închiderea instituțiilor de tip vechi și înființarea de centre de recuperare, de case de tip familial și/sau apartamente” până la sfârșitul anului 2013¹³.

În domeniul **egalității de șanse și**

¹⁰ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr.847 din 14 decembrie 2012.

¹¹ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr.698 din 11 octombrie 2012.

¹² Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 804 din 29 noiembrie 2012.

tratament între femei și bărbați, a fost adoptată *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați*¹⁴ prin integrarea în textul legii a unor prevederi ale Directivei 2010/41/UE a Parlamentului European și Consiliului din 7 iulie 2010 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă și de abrogare a Directivei 86/613/CEE. Prevederile actului normativ se vor aplica asupra unei noi categorii de beneficiari de drepturi de protecție socială, respectiv cea a soțiilor/soților colaboratori ai lucrătorilor independenți. Se urmărește creșterea accesibilității tuturor cetățenilor la prevederile acestui act normativ și a gradului de protejare și promovare a drepturilor de care beneficiază dacă sunt discriminați pe criteriu de sex.

Ministerul Administrației și Internelor a supus spre dezbatere și un proiect de lege pentru *declaraarea Zilei dreptului internațional umanitar* în data de 14 mai.

În domeniul **prevenirii și combaterii violenței în familie** a fost adoptată *Hotărârea Guvernului nr. 1156/2012 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017*¹⁵. Așa cum este subliniat și în document, Strategia are rolul de a promova bune practici în domeniu și instrumente utile în practica activității tuturor celor care intră în contact direct cu victimele și agresorii familiari, specialiștilor din diferite domenii, precum protecția socială, administrația locală, justiția, sănătatea, educația, în vederea asigurării unui plan comun de măsuri, care să aibă ca scop reintegrarea în societate a persoanelor afectate de violența în familie și reabilitarea agresorilor familiari. Totodată, prin această strategie se urmărește rezolvarea unor probleme cu care țara

¹³ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 733 din 30 octombrie 2012.

¹⁴ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 839 din 13 decembrie 2012.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 819 din 6 decembrie 2012.

noastră se confruntă, precum lipsa unui cadru legislativ coerent și funcțional, absența practicilor unitare de lucru, insuficiența dezvoltare a serviciilor, lipsa specialiștilor și slaba lor pregătire și, nu în ultimul rând, lipsa unei culturi nonviolente.

Strategia națională are la bază o serie de documente internaționale și regionale printre care și Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice¹⁶ ale cărei recomandări în domeniul protecției drepturilor victimelor și ale femeii, în mod special, a egalității de șanse s.a. urmărește să le asigure o adecvată implementare la nivel național.

În **domeniul legislației electorale**, în cea de-a doua jumătate a anului 2012 au fost adoptate o serie de acte normative cu puternic impact național și internațional având în vedere alegerile electorale care au avut loc, unele dintre acestea fiind și abrogate ulterior. Mai jos enumerăm câteva dintre aceste acte:

• *O.U.G. nr. 38/2012 de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale*¹⁷ asupra căreia Comisia de la Veneția, prin avizul nr. 685/2012 s-a pronunțat în sensul că pune două probleme și anume chestiunea controlului asupra actelor interne ale Parlamentului, dar și folosirea ordonanțelor de urgență ale Guvernului în vederea limitării atribuțiilor Curții Constituționale. Astfel, conform precizărilor Comisiei: „*controlul judecătoresc al actelor individuale ale Parlamentului nu este doar o chestiune care ține de statul de drept, dar în condițiile în care dreptul de vot este afectat, chiar o chestiune de drepturile omului. Ceea ce este important este faptul că procedura, nu neapărat fondul deciziei (de exemplu, ce persoană este numită pentru a ocupa o anumită funcție), trebuie să poată fi controlabilă în cadrul procedurii judiciare.*

[...]

În concluzie, *Ordonanța nr.38 este problematică din perspectivă constituțională, deoarece afectează regimul unei instituții fundamentale a statului – Curtea Constituțională – iar urgența măsuri nu a fost*

¹⁶ Adoptată la Istanbul la 11 mai 2011. România nu a semnat încă acest document.

¹⁷ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 445 din 4 iulie 2012.

stabilită. În motivarea Deciziei nr.727 din 9 iulie 2012, Curtea Constituțională a considerat adoptarea ordonanței, în contextul existenței unei legi cu conținut identic pe rolul Curții, ca un „comportament neconstituțional și abuziv al Guvernului față de Curtea Constituțională”. În ceea ce privește legea supusă controlului său, Curtea a ajuns la concluzia că eliminarea atribuției sale de a controla hotărârile Parlamentului încălca statul de drept și principiul separației puterilor [CDL-REF(2012)031, p. 29].”¹⁸

• *Legea nr. 131/2012 pentru modificarea art.10 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*¹⁹;

• *Legea nr. 153/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*²⁰.

În concluziile Comisiei de la Veneția referitoare la *Avizul privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și OUG de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și OUG de modificare și completare a Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România* că „aceste măsuri, luate atât individual cât și în ansamblu sunt problematice din punct de vedere al constituționalității și al statului de drept. Evenimentele examinate includ ordonanțe, decizii și proceduri a căror constituționalitate este discutabilă, mai ales adoptate împreună într-o succesiune rapidă. Comisia este îngrijorată, în special, cu privire la recurgerea extinsă la ordonanțe de urgență guvernamentale - atât de către majoritățile anterioare, cât și de cele actuale - care prezintă un risc pentru democrație și pentru statul de drept în România.

În plus, evenimentele și diversele declarații demonstrează o lipsă îngrijorătoare de respect în rândul reprezentanților instituțiilor statului față de statutul altor instituții ale

statului, inclusiv față de Curtea Constituțională în calitatea sa de garant al supremației Constituției.

Comisia este de părere că respectul pentru Constituție nu poate fi limitat la executarea literală a dispozițiilor sale operaționale. Constituția prin însăși natura sa, în plus față de garantarea drepturilor omului, oferă un cadru pentru instituțiile statului, stabilește atribuțiile și obligațiile acestora. Scopul acestor dispoziții este de a permite buna funcționare a instituțiilor, în baza cooperării loiale dintre acestea. Șeful statului, Parlamentul, Guvernul, sistemul judiciar, toate servesc scopului comun de a promova interesele țării ca un întreg, nu interesele înguste ale unei singure instituții sau ale unui partid politic care a desemnat titularului funcției. Chiar dacă o instituție este într-o situație de putere, atunci când este în măsură să influențeze alte instituții ale statului, trebuie să facă acest lucru având în vedere interesul statului ca un întreg, inclusiv, ca o consecință, interesele celorlalte instituții și cele ale minorității parlamentare.

Comisia de la Veneția este de părere că instituțiile statului român ar trebui să se angajeze într-o cooperare loială și este încântată de declarațiile ambelor părți care își exprimă intenția de a respecta obligațiile care le revin.”²¹

De asemenea, Autoritatea Electorală Permanentă a supus dezbaterii publice un proiect de lege privind Codul Electoral întrucât consideră necesar adoptarea unei reglementări unice care să creeze cadrul general pentru toate tipurile de alegeri și referendumuri. Conform expunerii de motive printre schimbările preconizate se numără:

- Uniformizarea soluțiilor legale disparate existente în legislația actuală, precum și reglementarea pentru prima dată a unor situații juridice semnalate de practica electorală;

- Coroborarea regulilor, conceptelor și instituțiilor juridice specifice diferitelor tipuri de scrutine;

- Simplificarea mijloacelor de acțiune a administrației electorale prin coerența și predictibilitatea procedurilor;

- Asigurarea stabilității procedurilor electorale și indirect a predictibilității actului de administrație electorală;

²¹ *Idem*, p. 20-21

¹⁸ http://193.226.121.81/events/2012/aviz_ro.pdf

¹⁹ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 489 din 17 iulie 2012.

²⁰ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 511 din 24 iulie 2012.

- Implementarea procedurilor necesare pentru prevenirea fraudelor electorale.

Printre principiile care stau la baza acestui proiect de Cod sunt amintite principiul universalității, principiul libertății, principiul egalității, principiul corectitudinii, principiul periodicității, principiul pluralismului și principiul stabilității dreptului electoral.

Astfel, „universalitatea dreptului de vot și de a fi ales exprimă ideea că toți cetățenii unui stat se pot bucura de aceste drepturi. Aceasta este o posibilitate juridică, generală și abstractă, recunoscută de către Constituție fiecărui cetățean, exercițiul efectiv al acestui drept depinzând de fiecare cetățean în parte. În ceea ce privește libertatea dreptului de vot și de a fi ales aceasta este definită ca posibilitatea cetățeanului de a participa sau nu la alegeri și de a-și exprima opțiunea în favoarea unei liste de candidați sau a unui candidat pe care îl preferă, în care caz libertatea de formare a opiniei este crucială.

Egalitatea dreptului de vot și de a fi ales reflectă principiul egalității în drepturi a cetățenilor. Egalitatea dreptului de vot presupune pe de o parte, ca fiecare alegător să aibă dreptul la un singur vot – regula „un om – un vot” și, pe de altă parte, ca importanța votului fiecărui cetățean să fie aceeași cu cea a tuturor celorlalți cetățeni, ceea ce are numeroase consecințe, începând cu stabilirea numărului de mandate care sunt disputate în fiecare circumscripție electorală și până la modalitatea de stabilire a rezultatelor scrutinului.

În privința dreptului de a fi ales egalitatea îmbracă forma egalității de șanse între candidați, respectiv egalitatea accesului la timpii de antenă furnizați de serviciile publice de televiziune și radioteleviziune precum și la subvențiile de la bugetul de stat pentru finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. [...] Alegerile democratice corecte sunt o expresie a suveranității poporului, libera expresie a celor ce asigură bazele autorității și legitimității guvernării. Alegerile corecte servesc rezolvării pașnice a competițiilor pentru putere politică în interiorul unei țări și astfel sunt importante în menținerea păcii și stabilității. Acolo unde guvernările sunt legitime prin alegeri corecte, riscurile

derapajelor nedemocratice sunt reduse. Corectitudinea alegerilor este o condiție necesară pentru o guvernare democratică, pentru că reprezintă motorul prin care cetățenii unei țări își exprima liber voința, pe o bază stabilă legal, în privința celor care vor avea legitimitatea de a guverna în numele și interesele lor.

Totodată, una din modalitățile de concretizare efectivă a principiului corectitudinii o reprezintă faptul că întreaga activitate de organizare și desfășurare a alegerilor se desfășoară sub directa conducere și sub controlul cetățenilor și al formațiunilor politice, precum și faptul că activitatea de conducere a birourilor și oficiilor electorale se realizează în mod colectiv și potrivit principiului majorității.

Mai mult, prezenta propunere legislativă stabilește posibilitatea monitorizării procesului electoral de observatori din partea organizațiilor neguvernamentale românești care au ca obiect principal de activitate apărarea valorilor democrației și a drepturilor omului, observatori din partea unor organisme și instituții europene și internaționale, precum și de delegați ai presei scrise și audiovizuale românești și străine.”²²

De asemenea, ca noutate este crearea Registrului electoral care reprezintă o evidență informatizată la nivel național a alegătorilor și care este gestionat de Autoritatea Electorală Permanentă, renunțarea la listele speciale și suplimentare în care erau înscriși alegătorii care în ziua votării se aflau în altă localitate decât cea de domiciliu sau alegătorii care în ziua votării se aflau în străinătate. Pentru cetățenii aflați în străinătate ziua de vot va fi sâmbăta în timp ce pentru cei aflați pe teritoriul țării se va încerca respectarea principiului periodicității, prin stabilirea zilei de duminică ca zi de vot.

Și în privința referendumului privind demiterea Președintelui se produc modificări în sensul că acesta va putea fi demis dacă s-a întrunit majoritatea voturilor alegătorilor români care au participat la referendum.

O altă modificare adusă legislației electorale este cuprinsă de *OUG nr. 46/2012*

²² [http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=cauta&termen=cod electoral](http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=cauta&termen=cod%20electoral), Expunerea de motive, p. 5

privind modificarea Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, precum și unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012²³. Această ordonanță vine cu modificări precum utilizarea cărților de alegător începând cu alegerile parlamentare din anul 2016, prevederile din Legea nr. 35/2008 referitoare la Registrul electoral național se aplică începând cu 1 ianuarie 2013 etc.

În ceea ce privește modalitatea de organizare și funcționare a instituției Avocatului Poporului, a fost publicată Hotărârea Birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului nr. 3/2012 privind modificarea art. 7 din Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului²⁴, prin care sunt modificate condițiile pentru numirea în funcția de adjunct al Avocatului Poporului, astfel că este redusă condiția vechimii de la 10 ani la 8 ani în specialitatea studiilor absolvite și se precizează că această funcție poate fi ocupată și de o persoană care a exercitat timp de 8 ani funcția de deputat sau de senator.

Referitor la **condamnările României la CEDO**, în cea de-a doua parte a anului 2012, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în *Cauza E. M. B. vs. România*²⁵. Curtea a constatat că s-au încălcat dispozițiile articolului 6, alineat 1 referitor la dreptul la un proces echitabil într-un termen rezonabil din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cu toate acestea nu s-a acordat vreo despăgubire, pe considerentul că recunoașterea încălcării art. 6, alin. 1 din Convenție reprezintă, în sine, o reparație echitabilă.

O altă cauză în care Curtea s-a pronunțat

este *Cauza Cucu vs. România*, în care Curtea a constatat că s-au încălcat dispozițiile articolului 3 (interzicerea torturii) precum și dispozițiile articolului 3(dreptul la alegeri libere) din Protocolul 1 la Convenție, acordându-se atât daune morale cât și achitarea cheltuielilor de judecată.

Aceste hotărâri sunt urmate de *Hotărârea în cauza Lăcătuș și alții vs. România*, *Hotărârea în cauza Anca Mocanu și alții vs. România* din data de 13 noiembrie 2013.

Ca proiecte viitoare legate de protecția drepturilor cetățenilor care vor avea aplicabilitate din anul 2013, amintim proiectul Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor care, începând cu data de 6 ianuarie 2013, va pune la dispoziția cetățeanului *Telefonul Consumatorului Infocons* -021/9551- al cărui scop este acela de a obține informații cu privire la modul în care se pot face sesizări sau reclamații cu privire la produsele și/sau serviciile achiziționate și/sau prestate. Afișarea numărului de telefon INFOCONS, a adresei și numerelor de telefon/fax ale comisariatelor regionale pentru protecția consumatorilor și comisariatelor județene pentru protecția consumatorilor, în a căror rază teritorială se afla operatorul economic precum și adresa site-ului Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Ca o concluzie, putem afirma că anul 2012, în contextul în care reprezintă al cincilea an în care România beneficiază de statutul de stat membru al UE, presupune pentru România necesitatea transmiterii și promovării continue, în timp real și eficace, a intereselor legitime românești pe lângă instituțiile europene într-un mod cât mai transparent și adoptarea unor măsuri legislative coerente și eficiente care să asigure respectarea tuturor principiilor care stau la baza tratatelor UE precum și a drepturilor omului.

Cât despre Uniunea Europeană, se caută în continuare soluții pentru ieșirea din criză, pentru crearea unei Uniuni mai puternice din punct de vedere economic, monetar, fiscal și politic iar necesitatea protecției drepturilor omului atât în instituțiile europene, în statele membre ale Uniunii cât și în relațiile externe cu alte state și organisme internaționale trebuie susținută și promovată permanent.

²³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 634 din 5 septembrie 2012.

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 719 din 23 octombrie 2012.

²⁵ Pronunțată la 13 noiembrie 2012.